

- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2008. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 1, s. 92-95.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov v Starej Lesnej. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 2, s. 185-186.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2006. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 42, č. 1, s. 89-93.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. . In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2009. In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 1, s. 91-95.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV v roku 2010. In *Slavica Slovaca*, 2011, 46, č. 1, s. 91-95.
- Žeňuch, P.: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov In *Slavica Slovaca*, 2011, 46, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Slovenská slavistika po roku 1993. In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 2, s. 167-169.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 2, s. 184-185.

Inštitucionalizácia slovenskej slavistiky

JÁN DORULA

Aj preto, že väčšinu faktografických údajov z dejín slovenskej slavistiky v uvedenom časovom rámci obsahujú iné príspevky prednesené na našom prvom kongrese, pokladám za užitočné upozorniť vo svojom príspevku na viaceré v mojom osobnom vnímaní uzlové udalosti, rozhodnutia, riešenia a niektoré spomienky súvisiace so slovenskou slavistikou.

Z takéhoto pohľadu pokladám za účelné odvíjať svoje rozprávanie od roku 1988, keď v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV vznikla dvojčlenná tzv. slavistická bunka, ktorá sa mala postupne kádrovo dopĺňať a stať sa koordinačným centrom slavistických výskumov na Slovensku. Do tohto obdobia siaha vypracovanie Programu jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku, ktorý bol v októbri 1988 predložený na verejnú oponentúru pred vyše 70 účastníkmi z radov jazykovedcov, literárnych vedcov, historikov a etnológov. Takéto zloženie účastníkov oponentúry vyplynulo zo samej koncepcie predloženého programu jazykovedného slavistického výskumu, ktorý predpokladal úzku interdisciplinárnu spoluprácu pri všetkých výskumných okruhoch a témach načrtnutého programu. Po živom a veľmi zainteresovanom posúdení predloženého programu nasledovalo jeho uverejnenie v časopise *Slavica Slovaca* (1989, roč. 24, č. 3, s. 201-210). Tam sa píše: „Program zahŕňa tie úlohy výskumu, ktorými by sa slovenská jazykovedná slavistika mala zaoberať v súčasnosti i v dlhodobej perspektíve. (...) Hlavným koncepčným princípom spracovania programu je zásada, že v centre výskumného záujmu je slovenský jazyk

skúmaný z jazykovo-porovnávacieho a slavistického hľadiska na širokom kultúrno-historickom pozadí, v celej šírke jeho historického vývinu a súčasného stavu. Preto sa v ňom ráta so širokou medziodborovou spoluprácou, preto v niektorých okruhoch problematiky môže jazykoveda participovať formou spoluúčasti, prispievať pri ich riešení svojou spoluprácou. Formy spolupráce a gestorstva, ktoré sa v programe uvádzajú, boli dohodnuté pri doterajších rozhovoroch a rokovaní zainteresovaných pracovníkov. (...) Predpokladá sa, že sa tento program bude postupne uskutočňovať podľa reálnych možností základného jazykovedného pracoviska a všetkých ostatných zúčastnených pracovísk a pracovníkov. Pri niektorých úlohách sa ráta s realizáciou prvej etapy výskumu najmä na plánovaných konferenciách, resp. aj na slavistickom zjazde v Bratislave v roku 1993, kde by sa vo viacerých okruhoch problematiky mali predložiť predbežné výsledky našich nových spoločných výskumov. (...) V programe uvádzame v jednotlivých výskumných okruhoch názvy úloh (témy), spolupracujúce vedné disciplíny i gestorské organizácie, prípadne aj spôsob realizácie prvej etapy výskumu“ (s. 201-202). Uvádza sa tam týchto deväť výskumných okruhov, z ktorých každý je špecifikovaný celým súborom jednotlivých tém: 1. Etnogenéza Slovákov a najstaršie dejiny slovenského jazyka (vedné disciplíny spolupracujúce s jazykovedou: história, archeológia, etnografia), 2. Veľkomoravské obdobie a jeho odraz v slovenskom jazyku a slovesnosti i v iných slovanských jazykoch (archeológia, história, literárna história), 3. Vývin jazyka slovenského etnika za feudalizmu v medzijazykových a interetnických vzťahoch (história, etnografia), 4. Slovenská ľudová slovesnosť v medzislovanských vzťahoch z historického a konfrontačného hľadiska (folkloristika, etnografia, literárna veda), 5. Dejiny slovenskej slavistiky (história, literárna história, folkloristika, etnografia), 6. Vzťah slovenčiny k iným (slovanským) jazykom z historického, konfrontačného a typologického hľadiska (so zreteľom na spisovné aj nespisovné útvary a ich vývin), 7. Slovenské národné obrodenie v slovanských súvislostiach (literárna história, história, etnografia), 8. Slovenské spisovné jazyky v slovanských súvislostiach (literárna história, história), 9. Literárna tvorba v štúrovskom jazyku zo slovanského hľadiska (literárna história).

V závere publikovaného textu Programu jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku sú ďalšie údaje, ktoré dopĺňajú a vysvetľujú jeho základnú charakteristiku a celkovú koncepciu. Píše sa tam: „Pod vzťahmi slovenčiny k iným, aj nesusedným jazykom (...) rozumieme aj výskum paralelných javov v celom rozsahu jazykového vývinu (...), aj prípravu jazykových príručiek a slovníkov, aj sledovanie a hodnotenie prekladov, aj recenzovanie vedeckých prác a informácie o vedeckej a kultúrno-historickej tvorbe v príslušných jazykoch, aj populárno-náučnú činnosť. Program je súpisom úloh, témy sú formulované heslovite. Výskum jednotlivých tém alebo ich častí v príslušných okruhoch sa môže uskutočňovať individuálne (napr. pri mnohých témach 6. okruhu), spravidla však v rámci tímovej, najčastejšie medziodborovej spolupráce. Každá výskumná jednotka, tím, si vypracúva podrobnejší program výskumu príslušnej témy alebo jej častí. (...) Viaceré výsledky výskumov by sa podľa programu mali predložiť už na konferenciách v roku 1991 a 1992. Konferencie budú

mat' medziodborový charakter, v základných referátoch sa majú kriticky zhrnúť výsledky doterajších výskumov a zároveň predložiť aj nové výskumné výsledky. Konferencie majú byť súčasne prípravou na slavistický zjazd v Bratislave v roku 1993. – Vyslovil sa aj názor, že predložený program je príliš slovakocentrický a zároveň maximalistický. Slovakocentrický je preto, že obsahuje tie úlohy, ktoré je slovenská jazykoveda, a spolu s ňou aj ostatné spoluzainteresované vedy, povinná riešiť ako svoj dlh slovenskej spoločnosti. Sme povinní tento dlh splácať. Zaväzuje nás k tomu naliehavosť spoločenských potrieb. (...) Ak sa aj tak môže zdať tento program maximalistický, je to preto, že podlžností, zavinených aj nezavinených, máme mnoho. Pri rokovaníach o tomto programe a pri jeho posudzovaní sme sa zhodli, že to všetko nám treba, že to všetko skúmať potrebujeme. Spojením síl a spoluprácou možno veľa dosiahnuť. Ale aj v danej realite potrebujeme takýto program. (...) Je potešiteľná zainteresovanosť tých, ktorí sa do spolupráce hlásia z úprimnosti vôle aj srdca. Veríme, že takých spolupracovníkov bude stále viac. (...) Vieru v budúcnosť nám dáva nádej, že predpoklady, ktoré sa začali utvárať, nadobudnú postupne, aj našim vlastným pričinením, pevnejšie a nádejnejšie tvary. Zatiaľ môžeme pokladať za dobrý začiatok aj tie možnosti, ktoré sa pre slavistický výskum začali utvárať v roku 1988“ (s. 209-210).

Ďalšie roky cieľavedomého naplňovania tohto programu v rozsahu, aký umožňovali spoločensko-politické pomery na Slovensku, potvrdili, že už aj dosiahnuté výsledky plnenia úloh predloženého racionálneho programu slavistických výskumov naplňajú očakávania do nich vkladané, sú významným vkladom do mozaiky slovenského spoločensko-kultúrneho vývinu v jeho európskom začlenení. Významnú podporu si tento program získal orientáciou na komplexnosť svojho výskumného zamerania, ktoré nevyhnutne predpokladá interdisciplinárnu spoluprácu. Do takejto spolupráce na plnení úloh spomínaných výskumných okruhov a tém sa postupne pridávali ďalší a ďalší predstavitelia zainteresovaných vedných odborov a výskumných zameraní, čo zohralo osobitne významnú úlohu v období intenzívnej prípravy a potom aj v čase konania 11. medzinárodného zjazdu slavistov (MZS) v Bratislave. Slovenský komitét slavistov (SKS), ktorý prevzal zodpovednosť za celú prípravu a priebeh tohto zjazdu, vtlačil svoju výraznú pečať realizácii zjazdovej tematiky, ktorá bola do svojej definitívnej podoby spracovaná a schválená na zasadnutí prezídia Medzinárodného komitétu slavistov (MKS) v Bonne 18.–20. septembra 1990 a potom premietnutá do programu 11. MZS. Konceptiu tvorby tohto programu predloženú Slovenským komitétom slavistov schválilo prezídium MKS, ktoré sa opätovne zišlo na svojom pracovnom rokovaní v Smoleniciach 2.–4. decembra 1991. Členovia prezídia MKS sa mohli zúčastniť aj na časti rokovaní paralelne prebiehajúcej interdisciplinárnej konferencie *O vývine slovenčiny z medziodborového hľadiska*, ktorá bola súčasťou odbornej prípravy slovenských slavistov na 11. MZS. Naša predstava komplexného bádateľského prístupu sa potom osobitne výrazne prezentovala v zjazdových rokovaníach pri okrúhlych stoloch (1. Etnogenéza Slovákov; veľkomoravská tradícia v dejinách slovanských národov, 2. Ján Kollár a slovenské národné obrozenie [idea slovanskej vzájomnosti], 3. Slovensko-české vzťahy v historických premenách, 4. Slovenská

exilová literatúra v medzinárodnom kontexte), alebo aj na plenárnych rokovaní jednotlivých odborných sekcií.

V čase príprav 11. MZS sa na pôde Slovenského komitétu slavistov prijali závažné rozhodnutia, ktoré položili pevné a usporiadané základy ďalšiemu rozvoju slovenskej slavistiky. V tom čase boli vypracované a schválené aj stanovky SKS ako samostatnej právnickej osoby s celoslovenskou pôsobnosťou. Podľa týchto stanov tvoria Slovenský komitét slavistov zástupcovia slovenských spoločenskovedných disciplín z okruhu jazykovedy, literárnej histórie a literárnej vedy, národopisu, histórie a archeológie, ktorí sa zaoberajú slavisticky orientovanou výskumnou a odbornou-popularizačnou činnosťou (výskumom slovenského jazyka, slovenskej literatúry, histórie, duchovnej a materiálnej kultúry na základe porovnávania s inými slovanskými jazykmi, literatúrami, dejinami a kultúrami i výskumom iných slovanských jazykov, literatúr, dejín a kultúr). Úlohou SKS je organizačne a odborne zabezpečovať rozvoj a koordináciu slavistických výskumov na Slovensku (citované z I. článku stanov).

Budovanie slovenskej inštitucionálnej základne v uvedenom smerovaní však nebol hladký a bezproblémový proces. Na jeho akú-takú ilustráciu si uvedieme časť textu z uverejnenej správy o zasadnutí SKS (Slavica Slovaca, 1992, roč. 27, č. 1, s. 109-110): „Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov sa zišlo 18. februára 1992. Hlavným bodom programu bola správa o činnosti SKS za rok 1991, ktorú predniesol predseda SKS Ján Doruľa. V úvode správy upozornil na to, že posledné plénum SKS z 13. decembra 1990 prijalo niektoré závažné rozhodnutia, ktoré ovplyvnili činnosť predsedníctva SKS v roku 1991. Medzi také patrilo rozhodnutie, že sa neutvorí nijaký federálny koordináčný slavistický výbor či skupina, že spoluprácu a kontakty medzi Slovenským a Českým komitétom slavistov možno efektívne zabezpečiť existujúcimi orgánmi, predovšetkým predsedníctvami týchto komitétov. [Otázka spoločného česko-slovenského federálneho slavistického orgánu sa nastolila opäť na rokovaní predsedníctva SKS 22. apríla 1991 za prítomnosti predsedu Medzinárodného komitétu slavistov a Českého komitétu slavistov Slavomíra Wollmana. Spolu s ním utvorenie takéhoto orgánu presadzovali, napriek spomínanému uzneseniu pléna SKS, člen predsedníctva SKS Jozef Hvišč a tajomník MKS Ján Bosák. Keďže uznesenie pléna SKS, ktoré pri nesúhlase s utvorením federálneho slavistického orgánu sa opieralo o dôvody zásadného charakteru, je pre činnosť predsedníctva SKS závažné, nebol tento nový pokus o utvorenie strešného orgánu úspešný; daný problém sa z našej strany pokladá za vyriešený a uzavretý.] Ďalším závažným rozhodnutím pléna SKS 13. decembra 1990 bolo uznesenie, že 11. medzinárodný zjazd slavistov v Bratislave usporiadame aj napriek tomu, že väčšina členov Predsedníctva Slovenskej akadémie vied neprejavila dostatok porozumenia ani ochoty vyjsť usporiadateľom v ústrety pri príprave 11. MZS. Plénum SKS sa uznieslo, že SKS bude hľadať podporu všade tam, kde sa pre usporiadanie slavistického zjazdu na Slovensku nájde viac porozumenia. V tomto duchu vyvíjalo predsedníctvo SKS celú svoju ďalšiu činnosť spojenú s prípravou 11. MZS. Zástupcovia predsedníctva SKS viedli rokovania na Ministerstve školstva, mládeže a športu Slovenskej republiky, na Ministerstve kultúry SR, na Mi-

nisterstve medzinárodných vzťahov SR, u predsedu i podpredsedu vlády i na Úrade vlády Slovenskej republiky. – Na základe rokovania so zainteresovanými ministrami vlády Slovenskej republiky 4. februára 1992 predkladá minister kultúry SR na rokovanie vlády SR *Návrh na organizačné a finančné zabezpečenie príprav a priebehu XI. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave*, ktorý sa bude konať v dňoch 30. augusta – 8. septembra 1993.“ V správe o zasadnutí pléna SKS 18. februára 1992 sa tiež uvádza, že predseda SKS tlmočil plénu aj návrh predsedníctva SKS, aby členovia SKS v najbližších mesiacoch (do konca júna 1992) predkladali na adresu SKS návrhy na pozvanie čestných hostí 11. MZS v Bratislave. Mali nimi byť predovšetkým tí zahraniční Slováci, ktorí sa zaslúžili o rozvoj slovenskej vedy a kultúry, o dobré meno Slovenska a Slovákov vo svete. Na tomto pléne SKS sa prijali aj ďalšie, najmä personálne rozhodnutia, ktoré významne ovplyvnili efektívny priebeh príprav zjazdu. Ako sa píše v uvedenej správe o zasadnutí pléna SKS, v predsedníctve SKS a v organizačnom štábe zjazdu nastali v priebehu roku 1991 niektoré zmeny: Zo zdravotných dôvodov sa vzdal funkcie podpredsedu SKS Ján Podolák a funkcie organizačného tajomníka zjazdu sa „z osobných dôvodov“ vzdal Peter Ďurčo (funkciu vykonával od 20. mája 1991 do 29. novembra 1991). Na návrh predsedu SKS boli za členov predsedníctva SKS jednomyselne schválení Viera Gašparíková a Ján Števček, ktorí v príprave zjazdu vykonali veľa záslužnej práce. Ďalšia príprava zjazdu potom už prebiehala za účinkovania predsedníctva SKS v zložení: Ján Doruľa, Tatiana Štefanovičová, Ján Števček, Vincent Sedlák a Viera Gašparíková. V danej súvislosti nemožno nespomenúť vytrvalú a nenahraditeľnú činnosť jediného pracovníka sekretariátu SKS Vladimíra Gregora, spoluprácu Heleny Rummelovej, ktorá pomáhala riešiť otázky finančno-hospodárskeho zabezpečenia činnosti SKS, a ochotnú angažovanosť Igora Kšiňana, pracovníka Ministerstva školstva, mládeže a športu SR. Slovenský komitét slavistov, ktorý je v zmysle stanov (podľa analógie so stanovami MKS) národným koordinačno-organizačným orgánom bez členskej základne, pracoval vtedy v tomto zložení: Vincent Blanár, Ján Bosák, Ján Doruľa, Emil Horák, Ján Kačala, Ján Sabol; Dionýz Ďurišin, Michal Eliáš, Jozef Hvišč, Peter Liba, Ivan Slimák, Ján Števček, Hana Urbancová; Alexander Avenarius, Tatiana Ivantyšinová, Matúš Kučera, Alexander Ruttkay, Vincent Sedlák, Tatiana Štefanovičová; Oskár Elschek, Viera Gašparíková, Emília Horváthová, Ján Komorovský, Ján Podolák a Zuzana Profantová.

Osobitne treba spomenúť úspešné zavŕšenie úsilia o zachovanie časopisu *Slavica Slovaca* (aspoň v podobe dvoch čísel ročne; od svojho 27. ročníka [1992] sa časopis stal interdisciplinárnym slavistickým časopisom) a vydanie celého radu vedeckých monografií venovaných 11. MZS.

V úvode tlačeneho programu 11. MZS v Bratislave, v príhovore k jeho účastníkom, sme napísali: „Zložitost' tvorby programu súvisí so zložitost'ou našej i Vašej (slavistov po celom svete) situácie v zložitých a rušných časoch, ktoré aj tento program zjavne poznačili. Veríme, že sa nám ho podarí spoločnými silami uskutočniť v duchu nášho tradičného vzájomného porozumenia a našej spolupráce.“ Vieme, že to bolo obdobie napätých a konfliktných medzislovanských vzťahov (rozpad Sovietske-

ho zväzu, Juhoslávie i Česko-Slovenska), vznikali nové slovanské národné komitety, ktoré sa chceli aj na svetovom stretnutí slavistov samostatne prezentovať. To, že sa mohli v Bratislave takto naozaj prezentovať, že mohli v nerušenej tvorivej spoločenskej a pracovnej atmosfére vzájomne komunikovať, je nielen úspech organizátorov zjazdu, ale aj úspech a vysoká morálna vizitka jeho účastníkov. Je úspechom usporiadateľov, že sa napriek známej medzinárodnej situácii mohli na zjazde zúčastniť a na ňom plnoprávne partnersky účinkovať aj srbskí slavisti. Bratislava (Slovensko) bolo vtedy azda jediné miesto v slovanskom svete, kde sa také stretnutie slavistov a v takej spoločenskej atmosfére mohlo uskutočniť.

Po skončení 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave sme mohli s úľavou i zadosťučinením konštatovať: „Je po zjazde. Sú za nami usilovne pripravované, s napätím očakávané, ťažké krásne dni. Celý ten čas, predzjazdové mesiace a týždne i zjazdové dni a hodiny podrobili tvrdým skúškam mnohé postoje a charaktery. Chcel by som aj tu, písomne, vysloviť svoje uznanie a úprimnú vďaku obetavým spolupracovníkom v dlhodobej príprave zjazdu (nezlomná viera v úspech napriek ťažkostiam a problémom i pracovná obetavosť boli súčasťou ich osobného presvedčenia) i celému harmonicky fungujúcemu organizačnému štábu v dynamických zjazdových dňoch so skorými ránami a dlhými večerami. – Dnes už vieme, že sa splnilo naše predzjazdové želanie vyslovené v 4. čísle Slovenskej reči: «XI. medzinárodný zjazd slavistov v Bratislave bude nielen významnou medzinárodnou udalosťou, ale aj významnou, reprezentatívnou udalosťou Slovenskej republiky. Možno veriť a očakávať, že podmienky, ktoré pre jeho úspešný priebeh utvorí obetavé úsilie mnohých organizátorov, zaručia účastníkom zjazdu pokojnú pracovnú atmosféru, že Bratislava sa stane pre nich miestom priateľských stretnutí v duchu vzájomného porozumenia, v súhlase s odkazom slovenských dejín v roku ich významných výročí.» Teraz už vieme, že sa naplnili očakávania vyslovené v odpovedi na novinársku otázku *Čo očakávate od slavistického kongresu*: «Od XI. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave očakávam predovšetkým to, že splní svoje poslanie, t. j. že odznejú všetky pripravené referáty..., že bude k nim bohatá odborná diskusia, že sa uskutoční živá výmena názorov na rokovaníach pri okrúhlych stoloch, že na zjazde bude vládnuť atmosféra tolerance, sústredenej tvorivej spolupráce a porozumenia, že ako usporiadateľská krajina utvoríme podmienky úspešného priebehu takýchto rokovaní. Súčasťou zjazdu budú aj tri tematické exkurzie a dva večery kultúrneho programu, viaceré oficiálne i neoficiálne stretnutia, rokovania, prijatia, rozhovory. Očakávam, že všetko to významne prispeje k upevneniu pravdivého obrazu Slovenska a reálnych predstáv o ňom v očiach a myšliach slovanských aj neslovanských slavistov z celého sveta» (Práca 24. augusta 1993, s. 7). (...) – Iste vyslovím dojmy väčšiny svojich spolupracovníkov, keď poviem, že sme nijako neočakávali tú záplavu spontánne prejavovaných uznaní a ocenení našej činnosti. U mnohých účastníkov zjazdu sa istotne prejavilo prekvapenie, že našli u nás odbornú, technickú, kultúrnu a spoločenskú úroveň, akú podľa všetkých svojich informácií nijako neočakávali. Spomíname si, ako nedôverčivo, s troškou nášho vlastného prekvapenia sme tie uznania brali na vedomie, prijímali, registrovali. Nemôže-

me poprieť, že sme si ich každý po svojom overovali, preverovali, osievali. Celkom iste sme právom nadobudli dobrý pocit zodpovedne vykonávanej práce, pri ktorej sme ani nemuseli zapierať sami seba, lebo my najlepšie vieme aj to, že naše tak vysoko oceňované spoločenské správanie a spoločenský takt neboli účelovo nacvičenou úlohou, ale prirodzenou, medzi nami nie až tak všímania hodnou vlastnosťou. Bezpochyby však oná zodpovedne, obetavo vykonávaná práca spojená so spomínanou neteatrálnou vlastnosťou pomáhala významne dotvárať atmosféru tvorivej znášanlivej spolupráce, aká napriek istým očakávaniam a vysloveným aj nevysloveným obavám vládla na bratislavskom zjazde. – Predseda nemeckého komitétu slavistov profesor Hans Rothe mi z Bonnu napísal: «Ich möchte Ihnen zuallererst zu dem Kongreß gratulieren. Sie haben unter schwersten Bedingungen ihn durchgeführt. Es wird für Sie auch so ausgesehen haben, als würde er nicht stattfinden können: jedenfalls im Westen wurden solche Vermutungen gelegentlich angestellt. Es ist Ihrer Unbeirrbarkeit und Hartnäckigkeit zu verdanken, daß er bei Ihnen durchgeführt wurde. Die zu erwartenden Spannungen zwischen Slavisten... sind nicht eingetreten. Auch das ist Ihrer überlegenen Regieführung zu verdanken. Nach meinem Urteil war Niveau deutlich höher als das der beiden, eigentlich der drei vorhergehenden Kongresse. Auch das ist das Verdienst von Ihnen und Ihres Komitees. Die Lage nicht nur für Sie, die Slovaken und für Ihre tschechischen Nachbarn, sondern für alle Slaven war überaus schwer, äußerlich und psychologisch. Sie haben mit Energie und großem Takt alle diese Schwierigkeiten gemeistert und wirkliches Vorbild dafür geschaffen, daß man auch unter diesen überaus ungünstigen Bedingungen in Ruhe wissenschaftlich hören, sprechen und diskutieren kann. Namens aller deutschen Slavisten danke ich Ihnen dafür aufrichtig. ... Ich bitte Sie nun, den Dank der deutschen Teilnehmer allen Ihren Mitarbeitern und auch den Herren Ihrer Regierung ausdrücken.» Na otázku *V čom vidíte najväčší prínos bratislavského zjazdu slavistov* povedal F. V. Mareš z viedenskej univerzity: «Samozrejme, prvoradá je vedecká, prednášková základňa. Každý kongres je hrdý na to, ak po tejto stránke splní svoju úlohu. V Bratislave sa to výborne podarilo. Úroveň bola vysoká, naozaj svetová. To neznamena, že tu nezazneli slabšie prednášky, ale ako celok bola neobyčajne vysoká a predovšetkým disciplinovaná, aj prehľadná. Takže prínos tohto kongresu sa po prednáškovej a diskusnej stránke nedá oddiskutovať. Medziľudský kontakt, ktorý kladiem ešte i pred spomínané, sa tu uplatnil stopercentne. Chcel by som pochváliť organizáciu. Viem, čo to je, pamätám sa na pražský kongres, ktorý mi pomáhala organizovať moja manželka. To, čo v Bratislave dokázali, je obdivuhodné. Je to skutočne úspech aj po administratívnej stránke, čo je síce menej viditeľné, ale o to viac citeľné» (Slovenský denník 20. septembra 1993, s. 3). Skupina ruských slavistov mi zo svojho stretnutia v Moskve napísala: «Собравшись на заседание, посвященное итогам XI Международного съезда славистов (Братислава 30 августа – 8 сентября 1993 г.), мы с удовольствием и глубокой благодарностью вспоминаем замечательные дни, проведенные в Братиславе. То тепло и радушие, которое мы ощущали все эти дни, не могла омрачить даже дождливая погода. Полагаем, что Словакия, взявшая на себя тяжелое бремя орга-

низации съезда, с честью выдержала это испытание. Съезд, его научные итоги займут достойное место в истории славистики. В успехе съезда большая роль принадлежит лично Вам. Все мы воочию убедились, сколько сил потратили Вы на организацию работы съезда, как находили время для каждого, обращавшегося к Вам с серьезными вопросами или мелкими проблемами, находя у Вас понимание, поддержку и внимание. Особо хочется поблагодарить всех Ваших коллег и общественность Словакии, которые столько внимания, забот и участия проявили к нашей делегации. Без Вашей поддержки мы не смогли бы приехать в Братиславу в таком составе и так много сделать во время съезда. Кроме того для многих из нас это была первая возможность познакомиться с радушным словацким народом, почествовать его гостеприимство, внимание и благожелательность. От души шлем свои искренние чувства признательности и благодарности и надеемся на дальнейшее сотрудничество» (podpísaní N. I. Tolstoj, O. N. Trubačov, V. Sedov a ďalších vyše tridsať vlastnoručných podpisov slavistov zvučných mien). „Žiaľ, museli sme konštatovať aj toto: „Dalo by sa citovať veľa podobných uznaní z rozličných končín sveta. Nepatrí medzi ne hlas profesora Ľubomíra Ďuroviča, ktorý biľaguje slovenskú jazykovedu za politicky nebezpečný signál: «Ale vráťme sa na kongres. Na jeho škodu ho bratislavskí usporiadatelia v jednom aspekte spolitizovali. Ako čestných hostí pozvali aj skoro kompletnú niečo znamenajúcu ľudáčku politickú emigráciu. Boli tam ľudia, ktorí so slavistikou nikdy nemali nič spoločné. A to u účastníkov kongresu neprešlo bez povšimnutia. Možno to interpretovať ako nebezpečný signál zo strany slovenskej jazykovedy: toto sú tí ľudia, ktorí nás zaujímajú» (Mosty, československý týždenník, 2, 1993, č. 38, 21. 9. 1993, s. 2). Zo slovenskej emigrácie boli z čestných hostí na zjazde: M. S. Ďurica, J. M. Kirschbaum, I. Kružliak, J. M. Rydlo, K. Strmeň a Š. Vragaš. Sú to autori mnohých významných odborných, vedecko-popularizačných, publicistických a umeleckých prác, historici, literárni vedci, viacerí z nich sú dlhoroční univerzitní profesori a prednášatelia. Sú to významní predstavitelia slovenskej vedy a kultúry v zahraničí, obetaví širitelia dobrého mena Slovenska vo svete. Na slavistickom zjazde boli takými slavistami, boli na ňom aspoň takým právom ako väčšina ostatných účastníkov zjazdu rozličného výskumného zamerania, s rozličnou odbornou úrovňou. Čestní hostia 11. medzinárodného zjazdu slavistov sú naozaj «tí ľudia, ktorí nás zaujímajú.» Rozhodnutie o ich pozvaní prijalo plénum Slovenského komitétu slavistov, v ktorom jazykovedci tvoria jednu pätinu, takže ten politicky nebezpečný signál pripisovaný slovenskej jazykovede je oveľa nebezpečnejší, lebo zachvacuje aj ďalšie spoločenskovedné disciplíny. Pravda, «bratislavskí usporiadatelia» (...) nemerali účastníkov zjazdu, ktorý mal charakter vedeckého podujatia, nijakými politickými metrami.⁹⁶ (...) – V danej súvislosti

⁹⁶ V Slovenských pohľadoch (1996, č. 10, s. 115) si na 11. medzinárodný zjazd slavistov v Bratislave spomenul aj Slavomír Ondrejič takýmto hodnotiacim konštatovaním: „Bol nad očakávanie vydarený, o čom najlepšie svedčí fakt, že zásluhy oň si po čase začali robiť aj tí, ktorí preň v skutočnosti nepohli ani prstom.“ Je pozoruhodné, hoci dnes už nijako neprekvapujúce zistenie, že tento text, ktorý o desať rokov

si zaslúži zmienku aj Slovenský rozhlas, ktorý vo výraznej nápadnosti odvysielal medzi vymyslenými informáciami aj takú, že sa na zjazde zle prezentuje Slovensko. Jediná reakcia Slovenského rozhlasu na včas doručené písomné upozornenie na nepravdivosť odvysielaných údajov bola tá, že tie isté «informácie» vysielal ešte raz v nezmenenej podobe.“ V závere svojich pozjazdových reflexií a informácií som vtedy bol napísal: „Som presvedčený o tom, že «bratislavskí usporiadatelia» nevelmi zosmutneli pri čítaní posledných odsekov. Dúfam, že sa nezľakli ani tí, ktorým sa adresuje hrozba, skrytá v upozornení na politickú nebezpečnosť ich konania. Celkom iste ich povzbudilo uznanie všetkých tých účastníkov zjazdu, ktorých nemožno upodobiať z osobnej alebo politickej zaujatosti voči «bratislavským usporiadateľom» alebo voči samostatnej Slovenskej republike. – Treba si vysoko vážiť skutočnosť, že do Bratislavy prišlo tak veľa slavistov z celého sveta, že sa neprerušila tradícia slavistických stretnutí, že vládla v Bratislave spomínaná pravá tvorivá atmosféra vzájomného porozumenia, že sa podarilo uskutočniť zjazd podľa starostlivo pripravovanej koncepcie, v ktorej všetky zložky programu tvorili vyvážený, vzájomne sa dopĺňajúci jednotný celok. – Môže nás naplňovať uspokojením, že sa tá jedinečná pravá zjazdová atmosféra spája s miestom konania, s Bratislavou, so Slovenskom. Veď duch tolerancie a znášanlivosti je duchom slovenských dejín a slovenskej kultúry. Tu je to miesto, kde sa aj v dnešnom rozhádzanom svete mohol ten duch naplno prejavíť. To, že sa naozaj prejavil, je nielen spoločné víťazstvo dobrej vôle účastníkov zjazdu a úsilia jeho organizátorov, ale aj víťazstvo samostatného Slovenska. XI. medzinárodný zjazd slavistov bude Slovensku prinášať mnohostranný osov v mnohých nasledujúcich rokoch.“ (Slovenská reč, 1993, roč. 58, č. 6, s. 321-324)

Nemožno ani teraz nepripomenúť, že k dôstojnému priebehu 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave a k prezentácii Slovenska na ňom významnou mierou prispeli ministri vlády Slovenskej republiky Matúš Kučera a Dušan Slobodník i nezištne obetavý Juraj Sarvaš, tvorca, dramaturg a moderátor pôsobivých kultúrnych programov.

Úspešný priebeh a veľkolepý ohlas 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave vykonal pre ďalšie osudy slovenskej slavistiky významné misijné dielo, ktoré zapôsobilo na širšie slovenské vedecké aj spoločensko-politické prostredie. Ťažko by sa v ňom totiž dalo naďalej odškriepovať dôležitosť slavistiky, ktorá začleňuje do významného medzinárodného kontextu nielen prevažnú časť spoločenskovedných disciplín, ale „zviditeľňuje“ aj Slovensko. A tak sa aj v spomínanom prostredí uznala užitočnosť a potreba postupného dobudovania inštitucionálnej základne slovenskej slavistiky – s výskumným a organizačno-koordinačným centrom, dôstojným partne-

neskôr (a o trinásť rokov po tu citovanom vysvetlení) zaradil S. Ondrejovič do knižky reportáží zo svojej vraj vedeckej turistiky, „obohatí“ o pridanú príznakovú vetu, s ktorou tam vyzerá takto (zvýraznenie naše): „Bol nad očakávanie vydarený, o čom najlepšie svedčí fakt, že zásluhy oň si po čase začali robiť aj tí, ktorí preň v skutočnosti nepohli ani prstom. *Škandalóznym bol azda len výber slávnostných hostí.*“ (Ondrejovič, Slavomír: Sedem a pol. Bratislava: Veda 2006, s. 46)

rom slovanských aj neslovanských slavistických centier. Uznesením Predsedníctva Slovenskej akadémie vied č. 733 zo dňa 20. decembra 1994 bol zriadený ako samostatná organizačná jednotka s účinnosťou od 1. marca 1995 *Slavistický kabinet Slovenskej akadémie vied*. V článku I/1 zriaďovacej listiny nového pracoviska Slovenskej akadémie vied sa píše: „Kabinet sa zameriava na základný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry s inými slovanskými jazykmi a kultúrami i na výskum slovensko-latinských, slovensko-maďarských a slovensko-nemeckých vzťahov najstaršieho a staršieho obdobia, venuje sa aj výskumu iných slovanských jazykov a kultúr. Slavistický kabinet SAV je prvým stupňom, základom budovania Slavistického ústavu ako interdisciplinárneho slavistického výskumného centra. Zameriava sa nielen na jazykovedné, ale aj historické, národopisné, umenovedné a kulturologické výskumy z porovnávacieho hľadiska, v interdisciplinárnej internej a externej spolupráci. Je nielen vedecko-výskumným, ale aj koordinačným centrom slavistických výskumov na Slovensku.“ Slavistický kabinet SAV má podľa tohto článku zabezpečovať aj „redigovanie a vydávanie slovenského slavistického časopisu *Slavica Slovaca*.“

Ako vidieť aj z uvedenej charakteristiky vedeckovýskumnej náplne novozriadeného kabinetu, nadväzuje sa tu zreteľne na doterajšie programové smerovanie slavistických výskumov, do ktorých sa zahŕňa aj výskum slovensko-latinských, slovensko-nemeckých a slovensko-maďarských vzťahov. Pri skúmaní a osvetľovaní slovenského jazykového a historicko-kultúrneho vývinu v jeho európskom začlenení má výskum aj týchto vzťahov svoju prvoradú dôležitosť. Zriadenie osobitného slavistického pracoviska v rámci SAV sa ukázalo ako čin výnimočnej dôležitosti i preto, že kabinet sa stal aj nezastupiteľným koordinačným centrom slovenskej slavistiky v domácom i medzinárodnom rámci. Ukázalo sa to zreteľne najmä pri zabezpečovaní činnosti Slovenského komitétu slavistov, s ktorým Slavistický kabinet SAV uzavrel dohodu o spolupráci. Tak napríklad aj príprava účasti slovenských slavistov na pravidelne usporadúvaných medzinárodných zjazdoch slavistov dostala svoju prirodzenú a efektívne fungujúcu organizačnú základňu. Pri desiatom výročí vzniku Slavistického kabinetu SAV sme mohli konštatovať: „Slavistický kabinet SAV sa od samého začiatku buduje ako interdisciplinárne vedecké pracovisko s koordinačnou funkciou v domácom i medzinárodnom rozmere, zabezpečuje aj celú činnosť a vybavuje agendu Slovenského komitétu slavistov, ktorý je členom Medzinárodného komitétu slavistov. (...) Hoci toho času pracuje v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV desať pracovníkov a viacerí doktorandi v dennej forme štúdia (...), na riešení interdisciplinárnych projektov ústavu pracuje niekoľkonásobne väčší počet externých spoluriešiteľov z ďalších akademických, vysokoškolských a zahraničných inštitúcií. (...) Komplexné interdisciplinárne výskumy, ktorým sa v rámci riešenia projektov Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV venujú výskumné kolektívy zložené z pracovníkov SAV, vysokých škôl a iných rezortov, pomáhajú objasňovať dosiaľ málo prebádané alebo neprebádané oblasti slovenského kultúrno-spoločenského vývinu (zaradenie tvorby slovenských vzdelancov a spisovateľov napísanej v latinskom jazyku do kontextu slovenské-

ho kultúrno-historického vývinu v stredoeurópskom a európskom rámci, zaradenie tvorby v cirkevno-slovanskom jazyku používanom v byzantsko-slovanskom obrade na východnom Slovensku do spomínaného kontextu, výskum náboženskej literatúry prozaickej i piesňovej spolu s hudobnou zložkou v porovnávacom európskom kontexte, výskum ľudovej slovesnej tvorby v medzislovanskom a európskom kontexte a i.). – S plnením projektov Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV bezprostredne súvisia pravidelne usporadúvané interdisciplinárne vedecké konferencie s účasťou zahraničných bádateľov. Referáty z týchto konferencií spracované do podoby štúdií boli publikované v zborníkoch, ktoré našli priaznivý ohlas doma i v zahraničí.“ (Slavica Slovaca, 2005, roč. 40, č. 1, s. 3-4)

Ak v citovanom príspevku z roku 2005 hovoríme o Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV, je to preto, že „uznesením Predsedníctva Slovenskej akadémie vied zo dňa 16. 12. 2004 sa Slavistický kabinet SAV s platnosťou od 1. januára 2005 premenúva na *Slavistický ústav Jána Stanislava SAV*. Týmto pomenovaním sa vzdáva hold a úcta osobe a dielu významného slovenského slavistu Jána Stanislava. (...) – 27. apríla 2005 bola príležitosť pripomenúť si významné výročia nášho slavistického pracoviska (10. výročie založenia, premenovanie na Slavistický ústav Jána Stanislava SAV) i časopisu Slavica Slovaca (vstup do 40. ročníka). – Prítomnosť prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča dodala skromnej spomienkovej oslave osobitnú príťažlivosť. V sídle Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV privítal prezidenta predseda SAV Štefan Luby, ktorý nakrátko pripomenul históriu slavistického pracoviska na pôde SAV. Vo funkcii predsedu SAV stál a účinkoval pri jeho vzniku v čase, keď, ako sám spomenul, boli tie najnepriaznivejšie podmienky na vznik nových pracovísk v SAV. Ocenil húževnatosť tých, čo sa nedali odradiť vtedajšími pomermi, vyzdvihol dosiahnuté výsledky jubilujúceho pracoviska, ktorému celkom oprávnené patrí pomenovanie po významnom slovenskom slavistovi Jánovi Stanislavovi, učiteľovi viacerých dnes popredných slovenských vedcov“ (tamže).

Aj v súvislosti s pomenovaním nášho slavistického pracoviska podľa Jána Stanislava pokladáme za užitočné pripomenúť si konferenciu, ktorá sa konala 1.–3. decembra 2004 v Liptovskom Jáne: „Na konferencii *Sto rokov od narodenia Jána Stanislava (odkaz jeho diela a dnešný stav slovenskej slavistiky)* sa v rodisku Jána Stanislava zišli jeho poslucháči a spolupracovníci, ktorí si ešte živo spomínajú na jeho učiteľské účinkovanie i vedeckovýskumnú činnosť a angažovanosť. Prišli aj naši mladí slavisti, ktorí poznajú Jána Stanislava z publikovaného diela, prišli viacerí zahraniční slavisti. Všetkých zjednocuje úcta k dielu Jána Stanislava. (...) – Profesora Jána Stanislava poznáme ako slavistu, ktorý významne prispel do rozvoja slavistiky najmä svojimi historicko-porovnávacími prácami, ktorými zarad oval slovenčinu do slovanského a vôbec medzijazykového kontextu v takom rozsahu ako nikto pred ním a ako málokto po ňom. Rozsah jeho výskumných záujmov je impozantný. Vo viacerých oblastiach výskumu majú zistenia a poznatky Jána Stanislava trvalú hodnotu. K mnohým sa dopracúval postupne vytrvalým húževnatým výskumom množstva dokladového materiálu, jeho analýzou a interpretáciou, pričom prejavil obdivuhodnú akribiu a erudíciu. Spomeňme len jeho práce z historického miestopisu, zo súčasnej i historickej dialektológie a vý-

vinu slovenského jazyka i veľkomoravského obdobia našich dejín a kultúry. Vo svojej vedeckej práci J. Stanislav s veľkým záujmom sledoval, rešpektoval a reflektoval výsledky výskumov slovenských historikov, najmä archeológov i etnológov a literárnych historikov. Ak sa my dnes usilujeme o komplexné výskumy v interdisciplinárnej spolupráci, nadväzujeme na dielo Jána Stanislava, rozvíjame jeho odkaz. – Je prirodzené, že ďalšie výskumy priniesli nové poznatky, doplnenia a spresnenia. (...) Napriek všetkým ťažkostiam, ktoré pri vedeckovýskumnej činnosti musíme dnes prekonávať, dosiahol sa v mnohých oblastiach výskumu pokrok, ktorý by potešil srdce Jána Stanislava.⁹⁷

S výsledkami vedeckovýskumnej, organizačnej a koordinačnej činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV sa dnes možno priebežne oboznamovať aj na internetovej stránke SAV (<http://www.slavu.sav.sk>), kde sú obsažné informácie o všetkých publikáciách ústavu a sú voľne prístupné aj všetky čísla časopisu *Slavica Slovaca* od ročníka 32 (1997).

Spoločenská naliehavosť vyššie charakterizovaných komplexných výskumov slovenského jazyka, dejín a kultúry sa naplno potvrdila a stále výraznejšie sa potvrdzuje aj dnes, v čase politicky motivovaných, organizovaných a patrične verejne proklamovaných a šírených dezinterpretácií slovenského historicko-kultúrneho vývinu spojených často s nedôstojným ironizovaním a s obludnou demagógiou. Obeťou sú nielen mýty „naše“⁹⁸ slovenské (tie neslovenské, akokoľvek vymyslené, sú posvätnou, nenašiteľnou historickou tradíciou alebo vzácnou ľudovou tvorivosťou), ale aj vraj ne-

⁹⁷ Doruľa, J.: Dnešný stav bádania v oblasti slovensko-inoetnických vzťahov (z úvodných slov na konferencii v Liptovskom Jáne). In *Slavica Slovaca*, 2004, roč. 39, č. 2, s. 161-162.

⁹⁸ Tak ich (ako vraj svoje) nazývajú tí príčinní búrati slovenských mýtov, ktorí sa falošne prezentujú ako múdri a úprimní očisťovatelia pravej slovenskej histórie, s ktorou ich však vnútorne nič nespája, nie sú s ňou spätí ako jej priami dedičia a kontinuálni účastníci, ale sú v svojej veľkej väčšine jej nenávisníkmi, vo vzťahu k nej duchovne externými deštruktormi. Je pochopiteľné, že takýmto vo vzťahu k slovenským dejinám, jazyku a kultúre duchovným externistom, „svetovo podkutým opravovateľom“ nič nehovorí „bludné“ názory vraj slovenskonacionalistických vedcov a umelcov. Jeden z nich bol nedávno napísal: „Z toho, čo sme prežili, sme si ukladali do svojej pamäti. To veda nenazýva *mýtus*, ale spoločenské alebo historické vedomie. Jeho súčasťou je dobre vybraná tradícia, ktorú si generácie odkladajú ako svoj majetok a odovzdávajú svojmu potomstvu. Kým má takto vycizelovaná tradícia svojho nositeľa, dovtedy žije a je aj aktívnou zložkou vedomia spoločnosti o sebe“ (Matúš Kučera, Kráľ Svätopluk. Martin: Matica slovenská 2010, s. 150). A na strane 147 tam píše: „Historici často objavujú veľké a jasné pravdy o vývoji svojej spoločnosti. Na to, aby sa tieto objavy stali majetkom celého národa, musia prísť básnici. Len tým dal Boh dar, ktorým môžu hlbšie preniknúť do duše národa. Vidno to aj na osudoch svätoplukovskej tradície u Slovákov.“ A jeden z najväčších slovenských básnikov (nenadarmo ho tí duchovní externisti ešte v deň jeho pohrebu tak nenávisťne znevažovali) povedal: „Kdesi na úsvite ľudskej pamäti sa stalo to, o čom budeme hovoriť. Tak hlboko, hlboko v čase, že človekova pamäť už nedovídi na svoj počiatok a ľudstvo sa stráca samo sebe ako herec za oponou, ktorá sa už nikdy nezodvihne. V čase takom dávnom a ďalekom, že pri kolíske ľudských dejov už nestojí prostá pravda, ale legenda — staršia a múdrejšia sestra pravdy. Lebo je potrebné nesmierne množstvo prostých dejov, dokiaľ z ich krehkých pomínuteľných teličiek vytvorí čas nepomínuteľný mýtus. Státisíce a milióny osudov sa odohrájú, milióny drobných drám, po ktorých ostane kúsok popola, zrníčko prachu, na ktorý sa obraciame. Lenže práve toto zrníčko nie je zanedbateľné. Je bunkou, stavebnou jednotkou, z ktorej sa skladá legenda a mýtus, podobenstvo o ľudskom údele“ (Rúfus, Milan: Štyri epištoly. Legenda o ľudskom údele. Banská Bystrica: Vydavateľstvo PRO 2010, s. 19).

oprávnené prisvojovaná cyrilo-metodská tradícia a celé „neklúčové“ veľkomoravské obdobie slovenských dejín (ignoruje sa jeho predchádzajúci historický vývin) s akými-si vymyslenými starými Slovákmi. Multinárrodné, multikulturálne, neproletársky internacionalizované, t. j. občiansky globalizované Slovensko vraj ani nemá nejaké svoje, slovenské dejiny, lebo tie sa rozplývajú v ozajstných a pravých dejinách našich susedov, dnes predovšetkým toho južného suseda, sú vraj na nerozoznanie neoddeliteľné od dejín tých susedov, nevedno prečo v porovnaní s nami nemultinárrodných a nemultikulturálnych. Hoci väčšinovo majoritní obyvatelia Slovenska sú predsa len stále ešte Slováci, nesmie sa dopustiť, aby ich a priori podozrivý a nebezpečný nacionalizmus (mnohí slovenskí extrémisti ho vraj podvodne označujú za vlastenectvo) v niečom spochybňoval v predtrianonskom duchu oživovaný a pestovaný, v zjednotenej Európe vraj neškodný, ba všetkého porozumenia hodný a milý maďarský šovinizmus, ktorého sa nesmie škodlivo dotknúť nijaká občianska globalizácia.

Je jasné, že spomenutému protislovenskému postoju prekáža aj slovenská slavistika v uvedenom chápaní komplexne zameraných výskumov. Môžeme občas počuť alebo čítať svetovo múdre „analýzy,“ podľa ktorých je nenáležité a vôbec nemoderné prikladať vede (literárnej a vôbec filologickej), histórii alebo kultúre nejaké prívlastky. Bližší pohľad však vždy ukáže, že ten nenáležitý, nevhodný, nemoderný, nevedecký prívlastok je len jeden jediný, t. j. prívlastok *slovenský* vo všetkých troch rodoch v závislosti od gramatickej zhody v slovenskom jazyku, ktorý tí „naši“ svetoví mudrci predsa len azda najčastejšie používajú.⁹⁹

⁹⁹ Mohli sme sa dozvedieť o smutnom osude, t. j. o postupnom úplnom zániku štúdia slavistiky na Prešovskej univerzite, kde toto štúdium už má svoju dlhoročnú tradíciu a pozoruhodné výsledky. Vraj sa nenašli nijaké možnosti na jej záchranu. Zato sa našlo dosť možností aj peňaží na zriadenie Ústavu maďarského jazyka a kultúry, ktorý bol, podľa oficiálnej internetovej stránky Prešovskej univerzity, 10. novembra 2011 slávnostne inaugurovaný za prítomnosti predsedu maďarskej politickej strany na Slovensku, rektora univerzity ELTE z Budapešti, generálnej konzulky Maďarskej republiky na Slovensku a iných vysokých oficiálnych hostí. Podľa zverejnených úradných údajov bude uchádzačov o štúdium schopných komunikovať v maďarskom jazyku Prešovská univerzita prijímať bez prijímacej skúšky na štúdium maďarského jazyka a kultúry v kombinácii s anglickým, nemeckým a ukrajinským jazykom. Kombinácia so slovenským jazykom sa na Prešovskej univerzite nezriaďuje, hoci podľa uverejnených údajov sa absolventi štúdia maďarského jazyka a kultúry v uvedených kombináciách budú môcť uplatniť okrem iného aj ako pracovníci orgánov štátnej správy. Predpokladáme, prirodzene, že ide o orgány štátnej správy na území Slovenskej republiky, v ktorých ešte slovenčina nestratila celkom svoje nezastupiteľné miesto (alebo azda kombinácia maďarčiny s ukrajinčinou predpokladá účinkovanie absolventov na ukrajinskom štátnom území?). Nedočítame sa nič o tom, či ciele, na ktoré bol tento ústav tak slávnostne založený, už neplnia v dostatočnom rozsahu iné vysoké školy na Slovensku (maďarská univerzita v Košaríkoch, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre a iné školy na Slovensku). S určitosťou však môžeme tvrdiť, že štúdium slavistiky bude na východnom Slovensku chýbať oveľa viac ako dosiaľ chýbajúce (komu?) štúdium maďarského jazyka a kultúry.

Slovenskú slavistiku v uvedenom chápaní komplexne zameraných výskumov nepotrebujú ani bombasticky „objaviteľské“ a úspešne šírené „objavy“ o starobyľom slovenskom preduhorskom (predmaďarskom) Uhorsku, ktorého názov si jeho „podhorskí“ obyvatelia vraj boli utvorili zo slovného spojenia *u hôr*, o dravidskom pôvode našej kultúry, predkresťanského kultu, ba aj jazyka a etnického pomenovania i ďalšie podobné šarlatánstva a nehanebnosti, ktorých autori sú natoľko „objaviteľsky originálni,“

Verím, iste nielen ja, že spomínané už spoločensko-politické pomery na Slovensku predsa len, už v blízkej budúcnosti, dovoľia nielen zachovať, ale aj zveľaďovať a rozvíjať slavistické výskumy v často spomínanom komplexnom programovom zameraní. Sme presvedčení o tom, že je to v záujme Slovenska, slovenskej budúcnosti.

Slovenská slavistika na stránkach časopisu *Slavica Slovaca*

KATARÍNA ŽEŇUCHOVÁ

Časopis *Slavica Slovaca* je periodikom slovenskej slavistiky od roku 1966. V príspevku sledujeme historický vývin časopisu a poukážeme na jeho miesto a úlohu pri formovaní domácej slavistiky. Predložená vývinová charakteristika časopisu vychádza z chronologickej následnosti zmien, ktoré vyplynuli z obsahových cieľov i zo zámerov vydavateľa časopisu. Mnohé tieto skutočnosti determinuje skladba autorov i zloženie redakčnej rady; v určitých historicko-vývinových obdobiach časopis reflektuje ideové a spoločenské línie či angažovanosť a informuje o tímových úlohách vednej disciplíny. Všetky spomínané súvislosti napokon formujú vedecký i obsahový profil časopisu.

1. Časopis *Slavica Slovaca* začal vychádzať v roku 1966 v Ústave svetovej literatúry a jazykov SAV ako vedecké periodikum pre slovanskú filológiu. Časopis bol ustanovený ako publikačný orgán Slovenského výboru slavistov. Slovenský výbor slavistov vznikol začiatkom roka 1965 (teda rok pred založením vedeckého periodika) v Bratislave ako reprezentatívny orgán slovenskej slavistiky, ktorého úlohou bolo koordinovať výskum všetkých slavistických disciplín na Slovensku. Výbor slovenských slavistov tvorilo 17 zástupcov štyroch vedných slavistických odborov: *jazykoveda*: Ľubomír Ďurovič, Šimon Ondruš, Eugen Paulíny, Štefan Peciar a Ján Stanislav; *literárna veda*: Mikuláš Bakoš, Zlatko Klátik, Ivan Kusý, Milan Pišút, Karol Rosenbaum; *história*: Ján Dekan, Ľudovít Holotík, Jozef Hrozič, Vladimír Matula, Peter Ratkoš; *folkloristika*: Viera Gašparíková a Andrej Melicherčík.¹⁰⁰ Predsedom Slovenského výboru slavistov bol jazykovedec Eugen Paulíny.¹⁰¹

že môžu totálne ignorovať celú doterajšiu historicko-porovnávaciu jazykovedu, archeológiu, históriu i etymológiu. Uznávam oprávnenosť námietky, že podobné šarlatánstva nemajú nič spoločné s vedeckým výskumom, sú mimo neho, a tak aj mimo akejkolvek odbornej výmeny názorov, ktorá „na úrovni“ takýchto šarlatánstiev nie je ani možná. Preto má táto časť poznámky len marginálny charakter.

¹⁰⁰ Andrej Melicherčík po krátkom pôsobení v Slovenskom výbore slavistov 30. mája v roku 1966 zomrel.

¹⁰¹ O dejinách a smerovaní slovenskej slavistiky pozri štúdiu Petra Žeňucha O špecifikách a identite slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 2, s. 99-104.